

Røros kommune - en del av forvaltningsområdet for samiske språk

Utredningsdokument
Vedtatt i kommunestyret 24.11.16

VERDENSARV

INDUSTRI

KULTUR

*Pulsen
i fjellet*

INNHOOLD

1. Bakgrunn og mandat	3
2. Prosess	3
3. Samisk språk og kultur i Røros	4
Sentrale samiske institusjoner og språktiltak - Hva finnes allerede i Røros kommune pr. september 2016?	6
Råd fra andre kommuner i forvaltningsområdet å prioritere som videre tiltak som:	6
4. Utredning av punktene i mandatet fra formannskapet.....	6
Pkt. 1 – 3: Kan deler av kommunen innlemmes, eller må hele kommunal forvaltning inn? Status og konsekvenser.	7
Pkt. 4 Behov for tolketjeneste	19
Pkt. 5 Samiske saksframlegg	19
Pkt. 6 Kommunikasjon.....	19
Pkt. 7 Økonomi.....	19
Økonomiske forutsetninger for overføring til to-språklighet	19
Vilkår for økonomisk støtte	21
Mulige nye overføringer til Røros kommune	21
Samlet framstilling - Konsekvenser / nye tiltak som forvaltningskommune:	23
5. Videre prosess for innlemmelse.....	24
6. Komiteens anbefaling og kommunestyrets vedtak	24
7. Vedlegg – utfyllende beskrivelser	26

1. BAKGRUNN OG MANDAT

I sak 109/15 bad kommunestyret rådmannen om å gjøre en utredning av hva som skal til for at Røros skal bli en del av samisk forvaltningsområde. Formannskapet tildelte utredningsarbeidet til oppvekstkomiteen (sak 28/16) med følgende mandat

Utredningsarbeidet må ta for seg

1. *Kan deler av kommunen innlemmes eller må hele kommunen inn*
2. *Hvilke følger får det å være et samisk forvaltningsområde for ulike sektorer i off. administrasjon i kommunen (oppvekst, kultur, teknisk, helse og omsorg, administrasjon).*
3. *Hvilke tiltak må iverksettes på kort – lengre sikt*
4. *Behov for tolketjeneste*
5. *Samiske saksfremlegg*
6. *Økonomiske forhold – pluss/minus*

Utredningsarbeidet skal gi kommunestyret et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å fatte vedtak.

Målsetting med innlemming i forvaltningsområdet for samiske språk er å synliggjøre det samiske språket i det offentlige rom. Uavhengig av om kommunen er utenfor eller innenfor forvaltnings-området, forplikter kommunen å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv, selv om forpliktelsene er sterkere innenfor forvaltningsområdet enn utenfor.

2. PROSESS

Formannskapet har tildelt oppvekstkomiteen ansvaret for å utrede saken. Utredningsdokumentet sendes nå på åpen høring. Komiteen vil deretter behandle alle innspill, og legge saken fram for kommunestyret som til slutt skal behandle spørsmålet om Røros kommune skal sende søknad om å bli en del av forvaltningsområdet.

Komiteen har arbeidet med problemstillingen siden januar 2016 og hatt møter med:

- Politikere og fagpersoner i Sametinget og administrasjonen
- Politikere og fagpersoner i to forvaltningskommuner, Snåsa og Røyrvik.
- Virksomhetsleder Brekken skole og lokalsenter
- Leder Aajege
- Rådgivende utvalg Samisk spørsmål i Sør-Trøndelag

Samisk forvaltningsområde har ved siden av dette vært tema i kommunens strategiske ledergruppe og i rådmannens ledergruppe. De kommunale virksomhetene er invitert til å gi innspill til nåsituasjonene (status).

Utredningsarbeidet i dette høringsdokumentet baserer seg på følgende dokumenter og kontakter:

- Informasjon fra Sametingets hjemmeside: www.sametinget.no
- Sameloven (Lov om Sametinget og andre rettsforhold)
- Delrapport fra Samisk språkutvalg: *Kommunens forpliktelser og struktur knyttet til samiske språk – Prinsipielle vurderinger og overordnede tiltak (2015)*
- Sametinget – Høringsnotat – *Samarbeidsavtaler og tospråklighetstilskudd for kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samiske språk (2016)*
- Sametinget: *Utredning – Kommunereformen og samiske interesser (2015)*
- Arbeids- og inkluderingsdepartementet: *Handlingsplan for samiske språk (2009)*
- Aajege: *Forprosjekt Samisk institusjonsutvikling på Røros – strategiplan (2016)*
- Nord-Trøndelag, Fylkestinget: *Regional handlingsplan for sørsamisk språk og kultur 2013 – 2017*
- Toini Bergstrøm, leder Aajege: *Samiskspråklige tiltak og utfordringer i Rørosregionen*
- Møte med Rådgivende utvalg Samisk spørsmål i Sør-Trøndelag
- Utredninger fra andre kommuner (Kvalsund, Røyrvik, Snåsa, Hattfjelldal)
- Sametingsråd Ann Mari Thomassen og avd.dir. i Språkrådet Anne-Britt Hætta
- Røyrvik kommune: Ordfører Oskar Devik og konsulent samisk språk og forvaltning Berit Ellen Gaino Jáma
- Snåsa kommune: Rådmann Truls Eggen og enhetsleder Sara Marja Magga
- Sametinget: Britt Karin Paulsen (økonomiske spørsmål)
- Strategisk ledergruppe, virksomheter og virksomhetsledere i Røros kommune

I løpet av dette komitearbeidet har komiteen fått innsyn i hvilke lovkrav som gjelder i forhold til dette, slik som sameloven, opplæringslova, barnehageloven, pasient- og brukerrettighetsloven og stadnamnlova. Utredningsarbeidet har også framskaffet hvilke institusjoner som allerede er på plass i Røros kommune, i forhold til kompetanse hos den samiske befolkningen innen språk og samisk kultur - innenfor blant annet helsepersonell, lærere, barnehagepersonell og i administrasjonen.

Komiteen skal legge opp til nødvendig innbyggerinvolvering i prosessen. Utredningsdokumentet sendes nå på åpen høring. Komiteen vil deretter behandle alle innspill, og legge saken fram for kommunestyret som til slutt skal behandle spørsmålet om Røros kommune skal sende søknad om å bli en del av forvaltningsområdet.

3. SAMISK SPRÅK OG KULTUR I RØROS

Målsetting med innlemming i forvaltningsområdet for samiske språk er å synliggjøre det samiske språket i det offentlige rom i Røros.

Uavhengig av om kommunen er utenfor eller innenfor forvaltningsområdet, forplikter kommunen å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsnivå, selv om forpliktelsene er sterkere innenfor forvaltningsområdet enn utenfor.

Grunnloven § 108 sier at «*Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.*» I løpet av dette komitearbeidet har komiteen fått innsyn i hvilke andre lovkrav som også gjelder i forhold til dette kravet:

- Sameloven § 3-3 sier «*Den som henvender seg på samisk til et lokalt organ i forvaltningsområdet, har rett til svar på samisk. Dette gjelder likevel ikke ved muntlige henvendelser til tjenestemenn som utfører oppdrag utenfor organets kontor.*» og § 3-6 «*gir enhver rett til individuelle kirkelige tjenester på samisk. Dette gjelder sjelesorg, dåp, konfirmasjon, vigsel og nattverd.*»
- Opplæringslova (1998) § 3-8 omhandler rett til opplæring i samisk.
- Barnehageloven § 3 sier at kommunen skal legge forholdene til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur.
- Pasient- og brukerrettighetsloven § 3-5 sier noe om informasjonens form: «*Informasjonen skal være tilpasset mottakerens individuelle forutsetninger, som alder, modenhet, erfaring og kultur- og språkbakgrunn*»
- Stadnamnlova (1990) skal sikre hensyn til samiske stedsnavn i samsvar med nasjonalt lovverk og internasjonale avtaler og konvensjoner. Stadnamnlovas forskrift § 7 slår fast at «*dersom et stedsnavn har flerspråklig navn skal alle språk som benyttes i det aktuelle området brukes på skilt.*»

Utredningsarbeidet har også framskaffet hvilke institusjoner som allerede er på plass i Røros kommune, i forhold til kompetanse hos den samiske befolkningen innen språk og samisk kultur - innenfor blant annet helsepersonell, lærere, barnehagepersonell og i administrasjonen.

Røros kommune har i dag en befolkning på vel 5 600 innbyggere. Ved siste sametingsvalg var 77 personer registrert i samemantallet. Det antas at ikke alle som har samisk tilhørighet er registrert. Grovt regnes det at det finnes mellom 250 – 300 samer i Rørosregionen. Antall årsverk knyttet opp mot samisk kultur, språk, reindrift, forvaltning og annen fagvirksomhet er beregnet til 122 årsverk i Rørosregionen (jf. *Strategiplan «Samisk institusjonsutvikling på Røros»*).

Fra St. melding nr. 28 (2007-2008) - Samepolitikken pkt. 2.1 heter det: *Det foretas ikke offisiell registrering av hvem som er samer eller som har samisk identitet eller bakgrunn, og det er ingen som vet nøyaktig hvor mange samer det er eller hvor mange som tilhører ulike samiske grupper. Ulike anslag bygger på ulike forutsetninger. Det har imidlertid vært anslått at det er mellom 50 000 og 65 000 samer i Norge. På nettsidene www.sami-statistics.info er det en oversikt over ulike anslag over den samiske befolkningen, samiske språkbrukere med videre.*

Selv om det ikke foreligger noen landsomfattende oversikt over samenes bosetting, er det alminnelig kjent at mange samer i dag er bosatt utenfor det tradisjonelle bosettingsområdet. De tradisjonelle samiske områdene, inklusive områder der det i dag drives reindrift, utgjør 40 pst. av Norges fastlandsareal. Flertallet av samene bor i dag utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, som er det området der de mest omfattende samepolitiske tiltakene hittil er iverksatt.

I Sametingets valgmanntall var det ved valget i 2005 registrert ca. 12 500 samer. Tallet har vært økende fra valg til valg. Selv om valgmanntallet gir en pekepinn på fordelingen av den samiske befolkningen i dag, kan ikke valgmanntallet legges til

grunn for antallet samer. Valgmanntallet er kun ment for bruk i forbindelse med valg til Sametinget, jf. kap. 7.8. Mange samer har av ulike grunner valgt å ikke skrive seg inn i manntallet.

Sentrale samiske institusjoner og språktiltak - Hva finnes allerede i Røros kommune pr. september 2016?

- ❖ Aajege – Sørsamisk språk og kompetansesenter med 7 årsverk. (Språkopplæring i videregående skole, voksenopplæring, utgir bøker og læremidler, kurs innenfor samisk språk, kultur og næring.) Etablert 2005.
- ❖ Brekken oppvekst og lokalsenter – Samisk grunnskoleopplæring (ressursskole for samisk opplæring). 5 årsverk. I Røros kommune får 16 samiske barn i grunnskolen opplæring i samisk språk og kultur.
- ❖ 1 samisk avdeling (Svaale) Ysterhagaen barnehage, 3 stillinger.
- ❖ Kvitsanden og Brekken barnehager: 2 x 30 % språkarbeiderstillinger.
- ❖ Kultur: Raasten Rastah – samisk kulturfestival. Arrangeres på Røros annen hvert år.
- ❖ I kommunal administrasjon og forvaltning: Språkkompetanse på Servicetorget, 1 ansatt (leder).
- ❖ Helse og sosial: 4 ansatte har samisk språk og/ eller kulturkompetanse.
- ❖ Kirke: 1 av de ansatte har litt samisk språkkompetanse.

Råd fra andre kommuner i forvaltningsområdet å prioritere som videre tiltak som:

- ❖ Synlige elementer – vekt på symbolikk (tospråklige skilt, flagg, kommunelogo).
- ❖ Etablere språkarenaer der en har sør-samisk språk (barnehage, skole, kulturarrangement mv). Satse på å utvikle muntlig språk.
- ❖ Utlysninger på to språk, aktuelle artikler oversettes i lokalpressen og på egen nettside.

4. UTREDNING AV PUNKTENE I MANDATET FRA FORMANNSKAPET

1. *Kan deler av kommunen innlemmes eller må hele kommunen inn*
2. *Hvilke følger får det å være et samisk forvaltningsområde for ulike sektorer i off. administrasjon i kommunen (oppvekst, kultur, teknisk, helse og omsorg, administrasjon).*
3. *Hvilke tiltak må iverksettes på kort – lengre sikt*
4. *Behov for tolketjeneste*
5. *Samiske saksfremlegg*
6. *Økonomiske forhold – pluss/minus*

Pkt. 1 – 3: Kan deler av kommunen innlemmes, eller må hele kommunal forvaltning inn? Status og konsekvenser.

Komiteen har arbeidet med problemstillingen «graden av innlemmelse». Spørsmålet er lagt fram i telefonmøte med sametingsråd Ann-Mari Thomassen og avdelingsdirektør i språkrådet (Sametinget) Anne Britt K Hætta. Spørsmålet er også diskutert i telefonmøter med to av kommunene som er i forvaltningsområdet - Snåsa kommune og Røyrvik kommune.

Konklusjon er at enten er kommunen en forvaltningskommune, eller så er kommunen utenfor forvaltningsområdet for samiske språk.

Forslag til nye tildelingskriterier for tospråklighetstilskuddet foreslår imidlertid å inndele forvaltningskommunene i to grupper: Språkbevaringskommuner eller revitaliseringskommuner. I Røros er det revitalisering av det sørsamiske språket som er aktuelt.

I høringsnotatet sier Sametinget at «*ethvert kommunestyre må fatte vedtak om den tospråklige tjenesteytingen skal gjelde hele eller deler av de kommunale tjenestene*» (Høringsnotatet s 7).

Både i og utenfor forvaltningsområdet er det nedfelt rettigheter knyttet til samisk språk og kultur.

Tabellene på de neste sidene viser hvilke rettigheter som gjelder, hvilke tiltak som finnes i dag, utenfor forvaltningsområdet (dvs. nåstatus), og behov for nye tiltak dersom kommunen blir innlemmet i forvaltningsområdet. Tabellene er delt inn etter tjenesteområdene

Administrasjon og folkevalgte
Grunnskole og videregående skole
Barnehage
Helse og omsorg
Kultur
Teknisk
Kirke

	Som nå	Innlemmelse i forvaltningsområdet
Administrasjon og de folkevalgte	<p>Grunnloven § 108: Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.</p> <p>Sameloven § 3-2. Oversettelse av regler. Kunngjøringer og skjema</p> <p>Lover og forskrifter av særlig interesse for hele eller deler av den samiske befolkning, skal oversettes til samisk.</p>	<p>Det er kommunestyret som bestemmer hvor stor del av kommunen som skal innlemmes. Sameloven § 3-9 om samisk i den kommunale forvaltning sier at</p> <p><i>«Kommunestyret kan bestemme at samisk skal være likestilt med norsk i hele eller deler av den kommunale forvaltning.»</i></p> <p>Sameloven § 3-3. Rett til svar på samisk: <i>«Den som henvender seg på samisk til et lokalt offentlig organ i forvaltningsområdet, har rett til svar på samisk. Dette gjelder likevel ikke ved muntlige henvendelser til tjenestemenn som utfører oppdrag utenfor organets kontor. Den som henvender seg skriftlig på samisk til et regionalt offentlig organ i forvaltningsområdet, har rett til skriftlig svar på samisk. Kongen kan i særlige tilfeller gjøre unntak for bestemte regionale offentlige organ.»</i></p> <p>Samelovens språkregler (1992) gir befolkningen i forvaltningsområdet for samisk språk rett til å henvende seg til offentlige instanser og få svar på samisk eller norsk i henhold til egne språkpreferanser.</p> <p>Retten gjelder ikke i tilfeller der forvaltningsorganet selv tar initiativ til kontakt.</p> <p>Kunngjøringer fra offentlige organ som særlig retter seg mot hele eller deler av befolkningen i forvaltningsområdet, skal skje både på samisk og norsk.</p> <p>Skjema til bruk overfor et lokalt eller regionalt offentlig organ i forvaltningsområdet skal foreligge både på samisk og norsk (§ 3-2). Kongen gir nærmere regler om iverksetting av denne bestemmelsen.</p> <p>Tilsatte i et lokalt eller regionalt offentlig organ i forvaltningsområdet har rett til permisjon med lønn for å skaffe seg kunnskap i samisk når organet har behov for slik kunnskap (§ 3-7).</p> <p>Det kan være vanskelig å skille hele/deler av forvaltningen. På noen områder vil hele forvaltningen måtte innlemmes.</p>

<p>Status</p>	<p>Røros kommune har 1 tilsatt på Servicetorget som behersker sørsamisk – muntlig og skriftlig, dvs. har kompetanse til å møte henvendelser fra befolkningen på samisk - muntlig og skriftlig.</p> <p>Andre ansatte som kan brukes som tolk, er f.eks. lærere ved Brekken oppvekst- og lokalsenter.</p>	
<p>Konsekvenser/nye tiltak administrasjon og folkevalgte</p>		<p>I forvaltningsområdet må kommunen ansette nye stillinger/ressurser til henvendelser, oversetting, informasjon, utvikle og følge opp tiltak/prosjekter knyttet til samisk språk og kultur.</p> <p>Røyrvik har f.eks. org. dette i egen samisk språk- og forvaltningsavdeling med 4 ansatte. Snåsa har organisert en enhet for sørsamisk språk og kultur under rådmann. Skole og barnehage er en del av dette.</p> <p>Det må bevilges midler til nødvendig informasjonsmateriell, oversettelse av enkelte dokument (kommuneplanens samfunnsdel mv), skjema på to språk, ny grafisk profil, info på hjemmeside/nett, infosaker i lokalpressen</p> <p>Alle virksomheter kan bli berørt for informasjon på nettet, i lokalpresse mv.</p> <p>I økonomiplanperioden 2017 – 2020 (pr år)</p> <p>2 - 3 nye stillinger som språkkonsulenter, kostnad ca. kr 700 000 pr stilling –</p> <p>200 000 kr til informasjons-materiell.</p> <p>I Røros vil det ikke være aktuelt f.eks. å bruke tolk på kommunestyremøter, eller sende ut sakspapirer på begge språk bortsett fra saker som berører den samiske befolkningen.</p> <p>Det vil heller ikke være aktuelt å formidle all informasjon på både samisk og norsk.</p> <p>Dersom flere av den samiske befolkningen bruker det samiske språket daglig, slik at Røros er et språkbevaringsområde, kan spørsmålet bli aktuelt.</p>

	Som nå	Innlemmelse i forvaltningsområdet
Grunnskole	<p>To likeverdige læreplaner; læreplan for kunnskapsløftet (LK06) og læreplan for kunnskapsløftet – Samisk (LK06S). Elever kan velge undervisning i samisk som 1. eller 2. språk. Samisk 2. språk er delt inn i samisk 2 og samisk 3. Antall elever som tar sørsamisk i hele Norge er ca 100 stk.</p> <p>Opplæringslova (1998) § 3-8. <i>Rett til opplæring i samisk.</i> Enhver har rett til opplæring i samisk. § 6-2, 1., 2., 4. og 5. ledd: <i>-Utanfor samiske distrikt har minst ti elever i ein kommune som ønskjer opplæring i og på samisk, rett til slik opplæring så lenge det er minst seks elever igjen i gruppa.</i> <i>-Kommunen kan vedta å leggje opplæring på samisk til ein eller fleire skolar i kommunen.</i> <i>-Utanfor samiske distrikt har samar i grunnskolealder rett til opplæring i samisk. Departementet kan gi forskrifter om alternative former for slik opplæring når opp-æringa ikkje kan givast med eigna undervisningspersonale på skolen.</i> <i>-Elevane avgjer sjølv om dei vil ha opplæring i og på samisk frå og med 8. årstrinnet etter første, andre og femte leddet.</i></p> <p>Utenfor forvaltningsområdet har elever kun rett til opplæring i samisk språk på <u>individuell grunnlag</u>. For å få opplæring på samisk må minst 10 elever i kommunen kreve dette, og retten til slik opplæring består så lenge det er minst seks elever igjen i gruppa (i kommunen). Def samiske elever: Barn av personer som kan skrive seg inn i Sametingets valgmannfall.</p>	<p>Opplæringslova § 6-2, 1., 2., 4. og 5. ledd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>I samiske distrikt har alle i grunnskolealder rett til opplæring i og på samisk.</i> - <i>Kommunen kan vedta å leggje opplæring på samisk til ein eller fleire skolar i kommunen.</i> - <i>Kommunen kan gi forskrifter om at alle i grunnskolealder i samiske distrikt skal ha opplæring i samisk.</i> - <i>Elevane avgjer sjølv om dei vil ha opplæring i og på samisk frå og med 8. årstrinnet etter første, andre og femte leddet.</i> <p>I forvaltningsområdet for samisk språk (i opplæringslova omtalt som «samiske distrikt» har <u>alle</u> elever rett til opplæring etter LK06S, Kunnskapsløftet Samisk, og de har mulighet til å velge samisk som opplæringspråk.</p> <p>Elevene kan også velge norsk som opplæringspråk, kombinert med opplæring i samisk språk. Kommunen kan vedta at alle skolene skal følge Samisk læreplan.</p>

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Status grunnskole</p>	<p>Grunnskoletilbud i samisk på alle tre skolene; Røros, Glåmos Brekken.</p> <p>Brekken administrerer den samiske opplæringen til 16 elever i kommunen. I tillegg gir skolen opplæring til 14 elever i andre kommuner (fjernundervisning), blant annet Holtålen og Tydal. Noe av denne opplæringen er nettbasert (skype-undervisning). Skoleåret 2015/16 er det 5 lærerårsverk ved den samiske avdelingen.</p> <p>-Alle elevene får opplæring ved egen nærscole. 1 dag pr uke samles elevene i 5. – 7. trinn i Brekken og får opplæring etter samisk læreplan i fagene kunst & håndverk (Duodji), samfunnsfag og KRLE (kristendom, religion, livssyn og etikk).</p> <p>Det arrangeres 2- 3 språksamlinger hvert år. Samlingene er «Språkbad» hvor elevene opplever å være i majoritet. Dette blir sett på som en viktig arena. Midler fra sametinget. For skoleåret 2015/16:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1.-4. trinn: 1 elev samisk som 1. språk, 8 elever samisk som 2. språk - 5.-7. trinn: 1 elev samisk som 1. språk, 5 elever samisk som 2. språk - 8.-10. trinn: 1 elev, samisk som 1. språk 	<p>Brekken oppvekst- og lokalsenter har høstet flest erfaringer med å både jobbe etter LK06 og LK06S (i noen fag).</p> <p>Komiteens tilbakemelding fra enkelte lærere og skoleledere er at det ville være en fordel, både organisatorisk og faglig, om alle jobbet etter samme læreplan. LK06S kan være et alternativ for alle.</p> <p>I Rørosskolene er det allerede i dag et større fokus på samisk kultur enn mange andre kommuner. Forskjellen til å gå helt over til LK06S vil i første rekke berøre kunst og håndverksfaget.</p>
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Konsekvenser/ nye tiltak</p>		<p>Dersom samisk læreplan for alle elever må det til-settes/etterutdannes flere i grunnskolen som kjenner til samisk språk og kultur (eks kunst & håndverk). Skal normalt ikke bety flere stillinger totalt sett, men kreves etter/videreutdanning. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag gir stipend</p>

Vg skole	<p>Røros videregående skole gir opplæring i samisk som 1. språk og 2. språk til elever bosatt i Røros og fjernundervisning til elever ved andre videregående skoler. I tillegg tilbys Vg 2 design og duodji.</p> <p><u>Annen opplæring:</u> Samisk 3 for nybegynnere (Aajege) kveldskurs. For foreldre, ansatte og andre interesserte forelesninger, utstillinger og kurs innen samisk språk og kultur. Midler fra Sametinget.</p>	<p>Samisk læreplan for elever som ønsker det.</p> <p>Midler fra Sametinget som nå.</p> <p>Ingen konsekvenser.</p>
-----------------	--	---

	Som nå	Innlemmelse i forvaltningsområdet
Barnehage	<p>Det samiske innholdet i barnehager utenfor forvaltningsområdet er langt svakere regulert enn innen forvaltningsområdet. Her skal kommunene legge forholdene til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur (§ 3). Samiske barn vil si barn med minst én forelder som kan skrives inn i Sametingets valgmannstall. Men: Barnekonvensjonen har forrang fremfor norsk lov, og har en egen artikkel om rettighetene til urfolksbarn, artikkel 30; <i>"Barn som tilhører en minoritet eller urbefolkning har rett til sammen med andre i sin gruppe, å nyte godt av sin kultur, religion og eget språk."</i> Foreldre og barn har rett til å forvente at barnehagens personale har kjennskap til og legger vekt på at også den samiske kulturen skal være en del av barnehagens innhold.</p> <p>Barnehagelovens § 2, 3. avsnitt om barnehagens innhold. <i>«Barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur.»</i></p> <p>I samiske distrikt skal barnehage være en integrert del av det samiske samfunn og synliggjøre mangfoldet, frodigheten og variasjonene i det samiske samfunnet. De skal ha vedtektsfestet at barnehagen har som formål å styrke barns identitets om samer ved å bruke samisk språk og å formidle samisk kultur, levesett og samfunnsforhold.</p>	<p>Barnehagelovens § 8 – 3. avsnitt – om kommunens ansvar <i>«Kommunen har ansvaret for at barnehagetilbudet til samiske barn i samiske distrikt bygger på samisk språk og kultur.»</i></p> <p>Lov om barnehager (2006) understreker at kommunen har ansvaret for at barnehagetilbudet til barn i samiske distrikter (forvaltningsområdet for samisk språk) bygger på samisk språk og kultur.</p>

Status	2 x 30 % språkarbeidere i Kvitsanden barnehagen og Brekken oppvekst og lokalsenter. Røros startet 1 samisk avd. fra 2016/17 (med 3 ansatte som snakker samisk).	Oppfylles gjennom samisk avdeling i Ysterhagaen barnehage fra 2016/17, og støtte fra Sametinget (etableringstilskudd i 2016 og lønnstilskudd videre)
Konsekv/ nye tiltak		Behov oppfylt m avdelingen Svaale. Ingen økte kostnader.

	Som nå	Innlemmelse i forvaltningsområdet
Helse og omsorg	<p>Pasient- og brukerrettighetsloven 3-5. Informasjonens form: «<i>Informasjonen skal være tilpasset mottakerens individuelle forutsetninger, som alder, modenhet, erfaring og kultur- og språkbakgrunn. Informasjonen skal gis på en hensynsfull måte. Personellet skal så langt som mulig sikre seg at mottakeren har forstått innholdet og betydningen av opplysningene. Opplysning om den informasjon som er gitt, skal nedtegnes i pasientens eller brukers journal.</i>»</p> <p>Rettighetene gjelder alle tjenester innen helse og omsorg: Legetjenester, helsestasjon, sosialtjeneste, barnevern, hjemme-basert omsorg, opphold på institusjon.</p>	<p>Samelovens § 3-5. Utvidet rett til bruk av samisk i helse- og sosialsektoren: «<i>Den som ønsker å bruke samisk for å ivareta egne interesser overfor lokale og regionale offentlige helse- og sosialinstitusjoner i forvaltningsområdet, har rett til å bli betjent på samisk.</i>» Dette gjelder både skriftlige og muntlige henvendelser.»</p> <p>Helse- og omsorgslovens § 3-10. 4.ledd; «<i>Kommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk skal sørge for at samiske pasienter eller brukers behov for tilrettelagte tjenester blir vektlagt ved utforming av tjenesten.</i>»</p>
Status	<p>Røros kommune har 3 - 4 ansatte innen pleie og omsorg som kan kommunisere muntlig eller skriftlig med pasientene/brukerne innen denne sektoren. F.eks. har Røros sykehjem en ansatt med samisk bakgrunn, og som kjenner kulturen og forstår litt samisk. Det er pr i dag ikke behov for å bruke tolke-tjeneste.</p> <p>Kultur kurs – også et behov i dag. Samisk eldreåd er en ressurs.</p>	

Konsekvs/ nye tiltak	<p>Etterutdanning / kurs i samisk språk og kultur for ansatte. (Sametinget gir støtte til denne skoleringen)</p> <p>Tilgjengelig tolketjeneste Kan være behov for språkkurs. Sametinget gir støtte, men tiltaket må organiseres (Aajege eller nye språkkonsulent-stillinger)</p>
----------------------	--

	Som nå	Innlemmelse i forvaltningsområdet
Kultur	<p>Behandler søknader som knyttes til kultur/språk. Deltar på enkelthendelser som foredrag, utstillings-åpninger mm Mål å ha min. ett prosjekt «samisk kultur» i DKS (Den kulturelle skolesekken). I Tråante 2017 (samisk jubileum) vil DKS ha en særlig satsing mot samisk kunst- og kulturuttrykk. Biblioteket har noen arrangement I kulturplan er samisk kultur/språk et sentralt tema.</p> <p>Raasten Raastah: Kulturtjenesten er aktiv i den sørsamiske kulturfestivalen Raasten Raastah «over grensen» som arrangeres på Røros annen hvert år. Hovedmål: Å skape en møteplass for samer på norsk og svensk side. Målgruppe: Primært den samiske befolkningen, men også en presentasjon av samisk kultur for andre. Festivalen ønsker å skape et godt og bredt tilbud for mennesker i alle aldre, likevel legges det vekt på barn og ungdom. Festivalen er en arena både for kunnskapsformidling og en sosial og kulturell møteplass.</p>	<p>Som nå, men informasjonsmaterieill må gis på begge språk.</p>

Status	Samisk institusjonsutvikling Kultursjefen og 1 politiker representerer Røros. Formål å vurdere og prosjektere strategier og planer for videre-utvikling av den institusjonelle samiske fagvirksomheten i Rørosregionen.	
Konsekvenser/ nye tiltak		Oppgave kulturkontoret har utført i forb. med Raasten Raastah sees opp mot nye stillinger som språkkonsulenter. Utvikle informasjonsmateriell – se språkkonsulenter.

	Som nå	Innlemmelse i forvaltningsområdet
Teknisk	<p>Skilting: I Røros er det kun Røros videregående skole og Samisk språk og kultursenter (Aajege) som har skilt med både samiske og norske navn.</p> <p><u>Stadnamnlova (1990)</u> skal sikre hensyn til samiske stedsnavn i samsvar med nasjonalt lovverk og internasjonale avtaler og konvensjoner. Stadnamnlovas forskrift § 7 slår fast at dersom et stedsnavn har flerspråklig navn skal alle språk som benyttes i det aktuelle området brukes på skilt. Formålet med lov om stadnamn er å ta vare på stedsnavn som kulturminne, gi de en skriftform som er praktisk høvelig, og medvirke til kjennskap til og aktiv bruk av navnene. I følge lov om stadnamn kan offentlige organer, gårdeier, lokale organisasjoner som har tilknytning til området og navnekonsulenter starte en navnesak.</p> <p>Kommuner har vedtaksrett på navn på blant annet offentlige adresser, tettsteder, gater og offentlige bygg. Statens Kartverk vedtar naturnavn og andre navn som ikke kommer fram i stedsnavnloven eller i forskriftene. Departement har vedtaksrett på kommunenavn.</p> <p>I loven står det klart at samiske navn som blir brukt av folk som bor fast eller har næringsmessig tilknytning til stedet, skal til vanlig brukes av det offentlige på kart, skilt, i register sammen med eventuelt norsk navn. På skilt eller kart og lignende der det blir brukt mer enn ett navn, fastsetter vedtaksorganet rekkefølgen av navnene. Ved fastsetting av rekkefølgen skal en ta hensyn til språkbruken på stedet.</p>	<p>Ved veiskilting der flerspråklige stedsnavn benyttes, skal det samiske navnet stå først (forskrifter til stadnamnlova, § 7).</p> <p>I forvaltningsområdet for samisk språk skal rekkefølgen være samisk, norsk.</p> <p>Sametinget oppnevner stedsnavnkonsulenter for samiske stedsnavn.</p> <p>Det er en kurant sak, ifølge teknisk å lage skilt med begge språk.</p> <p>Det er ikke krav til å oversette alle gatenavn til samiske navn.</p> <p>Kart – oppdatering samiske stedsnavn der det finnes.</p>

status	I Røros er det kun Røros videregående skole og Samisk språk og kultursenter (Aajege) som har skilt med både samiske og norske navn. Fra august 2016. Skilt Ysterhagen barnehage (Luvlege maanagierte)	
Konsekvenser / nye tiltak teknisk	.	<p>Skilt på begge språk på alle offentlige bygninger, steder</p> <p>Skilt «Røros kommune» på alle veier inn er Statens vegvesen/Svevia sitt ansvar. Skilt alle offentlige bygninger er kommunens ansvar (kommunehuset, brannstasjon skole, sykehjem, barnehage, kirke).</p> <p>Andre off. bygninger er statens eller fylkeskommunens ansvar (eks politi, sykehus)</p> <p>I 2015 ble det laget nye henvisningsskilt på Servicetorget. 4 stk. innvendig og 3 stk. utvendig kostet kr 13 500 eks mva.</p>

	Som nå	Innlemmelse i forvaltningsområdet
Kirke	Samelovens § 3-6 gir enhver rett til individuelle kirkelige tjenester på samisk. Dette gjelder sjelesorg, dåp, konfirmasjon, vigsel og nattverd.	Prester som ansettes innen forvaltningsområdet må gjennomføre samisk språkopplæring om de på forhånd ikke behersker samisk. Kirken skal også fremme samisk språk utenfor forvaltnings-området. Kirkelovens § 24 lyder: "Kirkemøtet skal verne og fremme samisk kirkeliv [..]".
Status	En av Røros sine prester har innslag av samisk på noen av gudstjenestene.	Samisk språkopplæring for alle prester.

Konsekvenser / nye tiltak		Etterutdanning. Aajege arrangerer årlige språkkurs
----------------------------------	--	---

Pkt. 4 Behov for tolketjeneste

Hvorvidt man benytter tolk eller har egne tilsatte vil måtte konkretiseres. Uansett må den enkeltes rettighet til å henvende seg på samisk og få svar på samisk ivaretas. I Samelovens § 3-3, 1.ledd heter det; «*Den som henvender seg på samisk til et lokalt organ i forvaltningsområdet, har rett til svar på samisk. Dette gjelder likevel ikke ved muntlige henvendelser til tjenestemenn som utfører oppdrag utenfor organets kontor.*»

Tilsvarende rettighet finnes innen helsesektoren i § 3-5. Dette betyr i realiteten at kommunen må ha tilgjengelig samiskspråklig personell på f.eks. Servicetorget og oppvekst- og helseinstitusjoner.

Pkt. 5 Samiske saksframlegg

Pr dato er det ikke et krav om samiske saksframlegg. Samelovens § 3-2 setter imidlertid krav om at kunngjøringer, skjema osv. skal foreligge på samisk. Konkretisering av dette vil kunne gjøres i en to-årlig samarbeidsavtale med Sametinget.

Pkt. 6 Kommunikasjon

Nye behov må innarbeides i framtidig kommunikasjonsstrategi. Informasjonsarbeidet og behov for tiltak må settes opp i en egen plan. Alle kommunens tjenester blir mer eller mindre berørt. Områder som berøres: Visuelle symboler (skilt, logo, grafisk profil, flagg), hjemmeside, skjemaer, overgripende planer, kommunal informasjon som berører den samiske befolkningen, kurs/etterutdanning for ansatte i samisk språk og kultur.

Pkt. 7 Økonomi

Økonomiske forutsetninger for overføring til to-språklighet

Sametinget gjennomfører i disse dager en evaluering av tospråklighetsmidler til kommuner. Evalueringen er tatt inn i delrapporten fra samisk språkutvalg «Kommunens forpliktelser og struktur knyttet til samiske språk» (2016). Språkutvalget foreslår i denne rapporten å dele forvaltningskommunene inn i to kategorier:

- språkbevaringskommuner
- språkvitaliseringskommuner

Røros er nevnt i rapporten som en potensiell språkvitaliseringskommune (rapporten s. 55), med behov for en vitalisering av samiske språk. Tiltakene i Røros vil være: «skal bidra til å sikre et godt samisk språklig tjenestetilbud, som vitaliserer det

aktuelle språket. (...). Aktuelt for Røros kan også være «Det bør opprettes språkressurssentre for hvert av de tre samiske språkene, som skal ivareta henholdsvis sør-, lule- og nordsamisk» (rapporten s. 16).

Evalueringen er på høring med høringsfrist 17.08.16. Konklusjon fra evaluering og høring skal behandles i Sametinget i desember 2016, og vil påvirke framtidig fordeling og satser av tospråklighetsmidlene. I høringsnotatet skisserer Sametinget 3 tilskuddsmodeller: Modell 1 - som dagens modell, modell 2 – dagens modell uten utviklingstilskudd og med 3 årlige aktivitetsplaner, modell 3 – tjenestetilbudsmodellen – tilskudd etter hvor stor del av den kommunale tjenesteytingen som skjer på to språk etter en skala 1 (hele) – 4 (kun deler), dvs. også hvor mange tospråklige som er tilsatt i kommunal forvaltning.

Pr nå fordeles tospråklighetsmidlene slik:

I 2015 fordelte Sametinget 48,4 mill. kroner i tospråklighetstilskudd til kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samelovens språkregler, for å sikre tospråklig tjenesteyting. Kommunene fikk mellom 2,5 mill. kroner og 7,7 mill. kroner i tilskudd hver i 2011, mens fylkeskommunene fikk opp til 1,4 mill. kroner.

I tillegg fordeler Sametinget midler til ti språksentre (5,7 mill. kroner i 2015), til språktiltak i og utenfor forvaltningsområdet etter søknad (til sammen 7,6 mill. kroner i 2015). Etableringsstøtte til samisk barnehageavdeling på Røros er en slik søkerbasert ordning. Sametingets tilskudd til opplæring, læremidler, barnehager og stipend er også svært viktige virkemidler for å nå de målene som er satt for utviklingen av samiske språk. I tillegg gir Sametinget tilskudd til museum, kultursentre og kulturhus, og tilskudd til tiltak innen helseområdet.

Basisdel:

Basistilskuddet utgjør på 35 % av den totale tospråklighetsrammen til kommunene og fordeles likt mellom forvaltningskommunene. I 2015 utgjorde dette 15 mill., - hver kommune 1,6 mill.

Betjeningsdel

Betjeningsdelen utgjør 40 % av den totale tospråklighetsrammen til kommunene og fordeles til forvaltningskommunene basert på

- Antall elever med samisk som førstespråk i grunnskolen
- Antall elever med samisk som andrespråk i grunnskolen
- Antall innmeldte i Sametingets valgmanntall i kommunen

Elevtall i grunnskolens informasjonssystem på internett (www.wis.no/gsi) legges til grunn for beregning av antall elever med samisk som førstespråk og andrespråk i grunnskolen. Antall innmeldte i Sametingets valgmanntall forrige år legges til grunn.

I 2015 ble 17 mill. fordelt til kommunene.

Utviklingsdel

Utviklingsdelen utgjør 25 % av den totale tospråklighetsrammen til kommunene. Den reguleres i henhold til aktivitet og gjennomførte tiltak fra år til år og i henhold til samarbeidsavtaler mellom den enkelte kommune og Sametinget.

Det er sametingsrådet som fordeler disse midlene i forhold til kommunenes tiltaksplaner. Størrelsen på utviklingstilskuddet for den enkelte kommune fastsettes av sametingsrådet.

Underretning om vedtak:

Tilskuddsbrevet utformes i henhold til Bestemmelsene om økonomistyring i Staten punkt 6.3.3.

Utbetalingsvilkår:

50 % av tilskuddet utbetales i begynnelsen av budsjettåret. De resterende 50 % utbetales når vilkår for tilskuddet er oppfylt og tilskuddsmottaker sender Sametinget utbetalingsanmodning. Den som underskriver utbetalingsanmodningen, må ha fullmakt til å forplikte foretaket/institusjonen mv.

Vilkår for økonomisk støtte

www.sametinget.no sier:

Det skal utarbeides en samarbeidsavtale mellom Sametinget og de enkelte forvaltningskommunene for bruken av tospråklighets-tilskuddet. Mottakere av direkte tilskudd må drive virksomheten i samsvar med gjeldende lover og regler, herunder skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen. Samarbeidsavtalen og hvilke tiltak som settes opp påvirker samlet størrelse på tilskuddet.

- *Mottakere av direkte tilskudd kan ikke motta tilskudd over søkerbaserte ordninger til aktiviteter og prosjekter som det direkte tilskuddet skal dekke.*
- *Tilskuddet skal ikke nyttes til ordinære undervisningsformål som er lovpålagt for skoleeiere. Tilskuddet kan imidlertid brukes til å kompensere for mer lønn til samisktalende personale.*
- *Tilskuddet kan ikke nyttes til nedbetaling av lån, renter og avdrag, drift og investeringer i kommunale bygninger.*
- *Tilskuddene skal ikke nyttes til å regulere virksomhetens likviditet. Det er ikke anledning til å fremskynde utbetalinger, slik at tilskuddsmottakeren kan plassere tilskudd som rentebærende innskudd eller lån, for å oppnå inntekter av beløpet.*
- *Tilskuddsmottaker plikter å gi Sametinget alle opplysninger som er relevante for tildeling av tilskuddet. Dette gjelder blant annet vesentlige endringer i økonomiske og administrative forhold.*

Samarbeidsavtalene om bruken av tospråklighetstilskudd mellom Sametinget og hver enkelt kommune skal behandles årlig på politisk nivå. Tema på disse møtene skal være rapportering, oppfølging og koordinering. Også oppfølging av samarbeidsavtalene skal drøftes. I tillegg skal avtalenes oppfølging og status gjennomgås årlig på administrativt nivå.

Mulige nye overføringer til Røros kommune

Det knytter seg fortsatt noen spørsmål **hva** kommunen kan få av økte økonomiske midler ved å gå inn i forvaltningsområdet. Det siste punktet avhenger i stor grad av hvilke endringer Sametinget, og senere Stortinget gjør om tildeling av to-språklighetsmidlene. Men både Røyrvik og Snåsa, to av forvaltningskommunene i

dag, sier at deres medlemskap i forvaltningsområdet har gitt positive effekter for kommunen som helhet. Deres anbefaling til Røros er derfor å søke å bli en forvaltningskommune.

Av kommunene i forvaltningsområdet er Snåsa trolig den mest sammenlignbare kommunen for Røros når det gjelder mulige overføringer (*kilde: Britt Karin Paulsen, Sametinget*).

I 2016 får Snåsa overført 2 827 962 kr i basis og betjeningsdelen. Ut fra dagens system kan Røros derfor forvente å få:

Basisdel: (likt til hver kommune) - ca. 1,5 mill.

Betjeningsdel: (16 elever med samisk som 1.språk/2.språk, samt antall innmeldte i Sametingets valgmanntall i kommunen, pr 2016 - 77 stk.) – ca. 1,2 mill.

Utviklingsdel: (fordeles etter aktivitet) - mellom 500 000 – 1 mill.

Midler i dag (for 2016) – er likt både i og utenfor forvaltningsområdet:			2 080 000
Hva			kr
Midler til opplæring fra fylkesmannen	Fm Nordland og Fm Finnmark (2543 timer * 512 kr)		1 251 000
Språkstimulering i barnehagene	2 x 30 % stillinger	2 stk.	120 000
Etablering av samisk avdeling (kun 2016)	Etableringsstøtte Sametinget og Fm Sør-Trøndelag		650 000
Lønnstilskudd samisk barnehageavdeling	Fra Sametinget (142 000 kr pr år)	3 stk.	59 000

Stipulert sum nye midler pr år (tospråklighetstilskudd som forvaltningskommune):			3 200 000 – 3 700 000
Hva			Kr
Basisdel			1 500 000
Betjeningsdel	Betjeningsdel samiske språk Antall i samiske i manntallet	16 stk. 77 stk.	1 200 000
Utviklingsdel	- Avhengig av tiltak		500 000 / 1 000 000

I 2016, utenfor forvaltningsområdet, vil Røros kommune i 2016 motta i alt kr 2.080 000 (avrundet) til samisk språk og kulturstimulering. Her er etableringsstøtte til den nye barnehageavdelingen Svaale lagt inn (650 000 kr). Årlig lønnstilskudd er 142 000 kr.

Til informasjon får Aajege også midler fra sametinget, i tillegg - kr 898 000,- i 2016. (*kilde sametinget*).

Tenkt bruk av nye midler vil blant annet være å dekke lønnskostnader for nye stillinger som språkarbeidere / språkkonsulenter, kurs/kompetanseheving for alle ansatte i kommunen, etterutdanning for lærere (fag etter samisk læreplan), informasjonsmateriell, synlige symboler, flagg og skilting.

Flere av kommunene i forvaltningsområdet har en egen styrings/prosjektgruppe som har ansvaret for å sette opp den årlige tiltaksplanen.

Samlet framstilling - Konsekvenser / nye tiltak som forvaltningskommune:

Hva	Engangskostnad	Kostnad pr år
2 - 3 språkkonsulenter		1 400 000 - 2 100 000
-Informasjonsmateriell som berører den samiske befolkningen -Engangskostnad samt årlig kostnad for -Grafisk profil -Info på kommunens hjemmeside mv.	200 000	100 000 Her må det settes opp en plan i henhold til kommunens kommunikasjonsstrategi
Kurs i språk og kultur for ansatte (administrasjon, oppvekst, helse og sosial, kultur, teknisk, kirke)		(Støtte fra Sametinget) 100 000
Etterutdanning lærere/ansatte barnehage	100 000 (støtte fra Fylkesmannen og UDIR)	100 000
Skilt og informasjon: Nye skilt til alle kommunens off. bygninger, innvendig skilting og utvendig skilting. Andre offentlige instanser har eget ansvar for skilting.	Basert på erfaring fra nye skilt Servicetorget: Innvendig henvisningsskilt, pr stk. 2150 eks mva. Utvendig skilt – fra 940 kr – 3100 kr – eks mva. Skilting til Servicetorget vil koste ca. 20 000 kr. Det er pt. ikke beregnet total kostnad. Må sees opp mot utviklingsmidler fra Same-tinget, og settes opp en egen plan for tiltaket.	Skilt bør tas som prosjekt over flere år - Sette opp en egen framdriftsplan på dette

5. VIDERE PROSESS FOR INNLEMMELSE

Når en kommune søker om innlemmelse i forvaltningsområdet, skjer dette gjennom følgende prosess:

- Kommunen gjør et vedtak om å søke om innlemmelse.
- Kommunene sender søknad til Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Departementet kontakter Sametinget som uttaler seg om kommunens søknad, også om størrelsen på tospråklighetstilskudd.
- Departementet gjør administrative og økonomiske vurderinger, og utarbeider høringssak.
- Et forslag til forskriftsendring sendes på høring til aktuelle høringsinstanser (høringsperioden er i utgangspunktet 3 måneder).
- Departementet foretar en forskriftsendring som fastsettes ved kongelig resolusjon, det vil si at saken behandles i statsråd.

Hvilke kommuner som er med i forvaltningsområdet for samisk språk, er fastsatt i en forskrift til sameloven.

Proessen fra vedtak i kommunen til en innlemmelse skjer, vil ta minst ett år (*kilde sametinget.no*).

Som følge av pågående revidering av tospråklighetsmidlene, vil ikke nye kommuner bli innlemmet før Sametinget og Stortinget har vedtatt nye retningslinjer. For eksempel er søknad fra Hattfjelldal kommune «satt på vent» til dette er vedtatt.

6. KOMITEENS ANBEFALING OG KOMMUNESTYRETS VEDTAK

Komiteens anbefaling

Komiteen valgte å involvere lokalsamfunn og brukere ved å ha en åpen høring rundt saken om Røros skal søke innlemmelse i forvaltningsområdet for samiske språk. Det har kommet totalt 12 høringsuttalelser. Alle høringsinnspillene er udelt positive til prosessen. De fleste begrunner dette med behovet for å revitalisere det sørsamiske språket som er i fare for å bli utryddet.

Å bli forvaltningsområde for samiske språk vil føre til at det blir stilt andre krav til synliggjøring og bevisstgjøring enn det er per i dag. I Røros kommune har vi allerede et godt utgangspunkt for å være et sørsamisk forvaltningsområde bl.a. med sørsamisk barnehageavdeling, sørsamisk språk- og kompetansesenter og ressurskole for samisk opplæring. Da en innlemmelse i forvaltningsområdet også medfører ekstra bevilgninger til gjennomføring av aktivitet, og prosessen vil skje over tid, har komiteen ikke funnet at dette er en risiko med tanke på kostnad og presset økonomi.

Rørosregionen er sentral i den sørsamiske historien og vi har et ansvar for å bidra til å bevare språk, kultur og historie. Vi kan være med på å legge til rette for at dette kan la seg gjøre ved å søke innlemmelse i forvaltningsområde for samiske språk.

Kommunestyrets vedtak i sak 89/16

1. Røros kommune søker om å bli del av forvaltningsområde for samiske språk.
2. Kommunestyret ber rådmannen om å utforme en søknad til kommunal og moderniseringsdepartementet om innlemmelse.
3. Ved innlemmelse av Røros som del av samisk forvaltningsområde, skal det settes ned et bredt sammensatt utvalg som har ansvar for å utarbeide en samarbeidsavtale med Sametinget og legge en plan for tiltak innen de ulike forvaltningsområdene i kommunen. Det er viktig at den samiske befolkningen er representert i et slikt utvalg.

7. VEDLEGG – UTFYLLENDE BESKRIVELSER

Opplæring etter LK06S – samisk læreplan

I samisk forvaltningsområde skal **som hovedregel** alle elever følge samisk læreplan (LK06S).

Hovedforskjellen på de to læreplanene (LK06) og LK06S, er at det etter samisk læreplan er supplert med læringsmål i noen fag (samfunnsfag, KRLE, kunst og håndverk). I tillegg betyr det at samisk kan være et tilvalgsfag på ungdomstrinnet for alle elevene, ikke bare de som har samisk bakgrunn. Tabellen nedenfor viser i hovedtrekk det som er forskjellig.

FAG	LK06 – norsk læreplan	LK06S – samisk læreplan
Samfunnsfag	<p>Etter 7. trinn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gjere greie for korleis dei nordiske statane og Russland trekte grensene på Nord-kalotten mellom seg fram til første halvdel av 1800-talet, og korleis dette påverka kulturen og levkåra til samane og forholdet samane hadde til statane. 	<p>Etter 7. trinn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gjøre rede for siidasamfunnet/ sijddasamfunnet/ sijtesamfunnet, dvs. samisk (lokal)samfunn/samfunnsenhet med egen indre organisering. • fortelle om hovudtrekk ved samfunnsutviklingen i Sápmi/Sábme/ Saepmie og Norge fra 800-900-tallet til slutten av 1700-tallet, og gjøre nærmere rede for koloniseringen av Sápmi/Sábme/ Saepmie, dvs. ulike nabogrupper etablering av permanent bosetting.
Kunst og håndverk	<p>Etter 4. trinn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • identifisere og samtale om bruk av symbolfarger. • bruke originalkunst i skolens nærmiljø som utgangspunkt for egne bilder og skulpturer. • bruke elementer fra helleristninger til antikken som utgangspunkt for eget skapende arbeid. • samtale om sin opplevelse av samtidskunst. • eksperimentere med enkle geometriske former i konstruksjon og som dekorative formelementer. • undersøke, visualisere og presentere hvordan enkle bruksgjenstander har fått sin form, fra idé til ferdig produkt. <p>Etter 10. trinn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bygge og teste bærende konstruksjoner i ulike materialer. 	<p>Etter 4. trinn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • identifisere og samtale om bruk av samiske og andre symbolfarger. • bruke original kunst og kunstduodji/-duodje/-duedtie i skolens nærmiljø som utgangspunkt for eget arbeid. • bruke elementer fra helleristninger, runebommer og antikken som utgangspunkt for eget skapende arbeid. • samtale om sin opplevelse av samisk og annen samtidskunst. • planlegge og bygge modeller av rom og gamle eller hus ved hjelp av digitale verktøy og enkle håndverksteknikker. • tegne rom og lávvu/lávdagoahte /låavthgáetie, gamle eller hus sett rett ovenfra, rett forfra og rett fra siden. <p>Etter 10. trinn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • samtale om nyskaping og utvikling innen kunst- og kunstduodji. • sette opp lávvu/lávdagoahte/låavthgáetie og beskrive organiseringen inne i lávvu/lávdagoahte/låavthgáetie eller gamle, utvikling av ulike lavvu-/lávdagoahte-/låavthgáetie- og gammetyper og bruk før og nå.

FAG	LK06 – norsk læreplan	LK06S – samisk læreplan
KRLE	<p>Etter 4. trinn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kjenne til norsk salmetradisjon <p>Etter 7. trinn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • drøfte noen verdispørsmål som samiske urfolk er opptatt av i vår tid. <p>Etter 10. trinn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gjøre rede for nye religiøse bevegelser og samtale om ulike former for nyreligiøs og naturreligiøs praksis, herunder urfolks naturreligion. • vise respekt for menneskers tros- og livssynsoppfatninger, ritualer, hellige gjenstander og steder. 	<p>Etter 4. trinn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kjenne til samisk og norsk salmetradisjon • samtale om skikker og navnetradisjoner som bygger fellesskap mellom mennesker • gjenkjenne kunst fra sirkumpolare urfolks religioner og gjøre bruk av estetiske uttrykk knyttet til disse. <p>Etter 7. trinn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • samtale om noen sang- og salmetekster og om religiøs musikktradisjon i Sápmi/Sábme/Saepmie. • innhente opplysninger og fortelle om kirkeliv i Sápmi/Sábme/Saepmie i dag. <p>Etter 10. trinn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • samtale om kristendommens betydning for samisk språk, kultur og samfunnsliv og drøfte kristne kirkers engasjement i samiske samfunn. • fortelle om samiske og andre sirkumpolare skapelsesberetninger og opphavsmyster om landskapets form og dyrs utseende. • samtale om utvalgte samiske fortellinger som uttrykk for leveregler, livet i naturen og det samiske fellesskapet. • forklare viktige deler av FNs verdenserklæring om menneskerettigheter og ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater og samtale om deres betydning. gjøre rede for sjamanens plass i de fortidige samiske samfunnene, beskrive trommen og bruken av den. • gjøre rede for noen religiøse ritualer i fortid og nåtid. • diskutere helbredelse og tyding av tegn i samisk tradisjon. • drøfte skapelsesmytenes og opprinnelsesfortellingens innhold og betydning. • gjøre rede for urfolksreligioner i et globalt perspektiv. • presentere ulike uttrykk fra kunst og musikk knyttet til sirkumpolare urfolks religioner.